

Nr 156.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1927 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till återupprättande av viss industriell verksamhet i Nederkalix socken jämte en i ämnet väckt motion.

(4:e avd.)

Uti en till riksdagen den 20 maj 1927 avlåten proposition, nr 252, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden nämnda dag, föreslagit riksdagen

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må, i enlighet med vad i berörda statsrådsprotokoll anförts, lämna bistånd till återupprättande av viss industriell verksamhet i Nederkalix socken i Norrbottens län,

dels å riksstaten för budgetåret 1927—1928 bland utgifter för kapitalökning under titeln »Låneunderstöd» för understöd till återupprättande av viss industriell verksamhet anvisa ett reservationsanslag å 2,000,000 kronor, därav att täckas av andra statsinkomster än lånemedel 500,000 kronor och att täckas av lånemedel 1,500,000 kronor,

dels ock, vid bifall till sistnämnda hemställan, höja den i förslaget till riksstat för budgetåret 1927—1928 upptagna inkomsttiteln »Tillfälliga lånemedel» med 1,500,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till åberopade statsrådsprotokollet.

Utskottet har i sammanhang med behandlingen av förevarande proposition ansett sig böra upptaga till behandling en inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* i Nyborg väckt motion, nr 138, däri yrkats, att riksdagen bland utgifter för kapitalökning under budgetåret 1927—1928 måtte uppföra en summa av 10,000,000 kronor, under namn av »Näringsrevisionsfonden», att ställas till Kungl. Maj:ts disposition enligt i motionen föreslagna grunder.

I fråga om de till stöd för detta yrkande anförda skäl får utskottet hänvisa till motionen.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t av förevarande ärende har föredragande departementschefen anfört följande:

»Under de senaste åren har frågan om det nödläge, vari vissa delar av övre Norrland blivit försatta i anledning av krisårens industriella omvälvningar, blivit alltmera brännande. Av den redogörelse, som i det föregående lämnats för utvecklingen av förhållandena i Nederkalix med angränsande nejd, framgår, att den situation, som där uppkommit, är av så säregen art och att svårigheterna äro så omfattande och djupgående, att de medel, med vilka den statliga och kommunala arbetslöshetspolitiken i övrigt arbetat, i detta fall icke kunna i längden bringa den erforderliga hjälpen. I detta avseende vill jag särskilt hänvisa till de uppgifter angående arbetslöshetens omfattning, som framkommit vid den senaste arbetslöshetsräkningen. Orsakssammanhanget är visserligen icke i alla avseenden lätt att klarlägga, men i det stora hela torde man kunna säga, att sammanbrottet av den stora industrikoncernen aktiebolaget Ytterstfors-Munksund, vilken dominerat det ekonomiska livet i ifrågavarande trakt, och den senare reorganisationen av denna koncern med förflyttning av dess huvudsakliga verksamhet till annan ort helt och hållet omkastat förutsättningarna för Kalixbefolkningens ekonomiska existens. Detta gäller icke endast de uti sulfatfabriken och sågverksrörelsen direkt eller indirekt sysselsatta arbetarna utan även traktens övriga befolkning. Liknande företeelser hava visserligen kommit till synes även på andra håll och äro väl över huvud taget oskiljaktiga från de industriella omläggningar, som efterfölja en allmän kris, men på grund av de vanskliga och ogynnsamma villkor, under vilka befolkningen i övre Norrland lever, har situationen här blivit fullständigt ohållbar. Av arbetslöshetskommissionens redogörelse framgår, att utan särskilda åtgärder någon avsevärd förbättring i förhållandena icke är att vänta. Någon möjlighet att omedelbart bereda de berörda befolkningsgrupperna uppehälle inom annan del av landet läser icke heller förefinnas.

Om icke effektiva medel med det snaraste användas för stödande av befolkningens ekonomi, kunna konsekvenserna uppenbarligen bliva högst allvarliga och för en längre framtid försänka denna befolkning i social och ekonomisk depression. Ställer man vid sidan av den nu tecknade mörka bilden det faktum, att inom kommunen framträtt en energisk och målmedveten strävan att med egna krafter så långt de räcka förbättra ställningen, synes det mig, som om statsmakterna icke kunde undgå att till allvarlig prövning upptaga den frågan, huruvida man icke bör med positiva åtgärder inskrida till förmån för denna så hårt drabbade befolkning, även om detta innebär ett frångående av hittills tillämpade grundsatser. Denna uppfattning har ju också kommit till uttryck i de av arbetslöshetskommissionen samt av kommerskollegium och socialstyrelsen avgivna utlåtandena.

Såsom tidigare omnämnts, har man inom kommunen enats om en plan, som i huvudsak går ut på att med stöd från största möjliga antal av kommunens innevanare på nytt igångsätta den nedlagda sulfatcellulosatillverkningen och sågverksrörelsen vid Karlsborg. För detta ändamål har bildats en förening, Nederkalix industri u. p. a., vilken dels inlett underhandlingar med aktiebolaget Ytterstfors-Munksunds konkursbo om övertagande av bolagets fasta anläggningar på platsen, dels ock från domänstyrelsen erhållit anbud på ett långfristigt leveranskontrakt å den för driften behövlige råvaran. Utan att i detta sammanhang ingå på något bedömande av det värde med hänsyn till resultatet av en blivande industriell drift, som bör tillerkännas de uti ifrågavarande båda avseenden lämnade utfästelserna, synas dock härmed själva grundförutsättningarna för ett igångsättande av det blivande företaget under icke alltför ogynnsamma auspicer ha blivit givna.

Frågan om anskaffandet av det kapital, som måste investeras i det planerade företaget, har emellertid ännu icke fått sin lösning. De kontanta tillskott, som ortsbefolkningen utan låneunderstöd kan lämna, äro av näraliggande skäl icke särdeles betydande, och för en kapitaltillförsel från annat håll lärer endast under bestämda förutsättningar finnas möjligheter. Det kreditinstitut, som varit förläggare åt Ytterstforsbolaget, har nämligen förklarat sig berett att såsom likvid för anläggningarna vid Karlsborg mottaga aktier till ett belopp av 800,000 kronor i ett blivande, för anläggningarnas drivande avsett bolag och att även framdeles tillhandahålla detta bolag erforderlig kredit men har därtill fogat det villkor, att bolagets aktiekapital bestämmes till lägst 3 miljoner kronor. Även om man räknar med den möjligheten, att upp till 200,000 kronor skulle kunna uppbringas från enskilda aktietecknare utanför föreningen Nederkalix industri u. p. a., återstår sålunda att anskaffa ett kapital av 2 miljoner kronor. Såsom tidigare erinrats, hade Nederkalix kommun förklarat sig beredd att för föreningens räkning teckna borgen för ett lån av $1\frac{1}{2}$ miljon kronor, varmed alltså $\frac{3}{4}$ av det återstående kapitalbeloppet skulle hava täckts. Med hänsyn till den ställning regeringsrätten intagit till frågan om medgivande för kommunen att teckna sådan borgen, får emellertid frågan härom anses hava förfallit. Vid sådant förhållande synes icke någon annan utväg återstå än att staten träder hjälpsamt emellan. Det förslag i sådant hänseende, som varit underställt myndigheternas prövning, innebär, att den säkerhet, som sålunda ifrågasatts för föreningens lån, ersättes med statens borgen eller ock att staten själv ställer beloppet såsom lån till föreningens förfogande. Härutöver skulle för anskaffande av det återstående felande beloppet en aktieteckning från statens sida till ett belopp av högst 500,000 kronor ifrågakomma.

Vid överbägande av detta förslag har jag ingalunda förbisett de stora betänkligheter både av principiell och praktisk natur, som kunna anföras mot de ifrågasatta eller andra liknande åtgärder från statens sida. Vad beträffar frågan om understöd i form av lån, förekommer ju visserligen i icke ringa utsträckning, att staten inträder såsom kreditgivare åt den enskilda företagsamheten. Här må erinras bland annat om tillvaron av manufaktur-förlagslånefonden, vilken ju har karaktären av en permanent institution för tillgodoseende av vissa industriella lånebehov. Likaså existera sedan gammalt fonder för utlämnande av lån till torvindustriföretag, till rederiföretag o. s. v. Dessa olika grenar av låneverksamhet äro emellertid underkastade starka begränsningar och detaljerade föreskrifter ifråga om såväl förutsättningarna för lånens beviljande som de säkerheter, vilka böra ställas för desamma. Vad förutsättningarna för lånens utdelande beträffar har det i den så att säga normala låneverksamheten från statens sida städe tillsetts, att en uppmuntran åt respektive företag icke kan väcka berättigad gensaga från övriga företag inom den näringsgren, som vederbörande företag tillhör. Ur sistnämnda synpunkt kan naturligen ett igångsättande med statlig hjälp av sulfatcellulosatillverkningen vid Karlsborg föranleda betänkligheter på den grund att denna industri för närvarande arbetar under relativt ogynnsamma förhållanden. Vad angår frågan om säkerheterna för ett eventuellt lån, synes det vidare tämligen givet, att medlemmarna i föreningen Nederkalix industri u. p. a. icke annat än undantagsvis kunna vara i tillfälle att presterå sådana säkerheter, som utöver aktierna i det blivande bolaget enligt affärsmässiga grunder kunna tjäna som grundval för kredit. Vad dessa aktiers värde beträffar, kommer detsamma ju helt och hållet att bero på resultatet av

den blivande verksamheten. Att i detta avseende göra några mera bestämda uttalanden torde vara vanskligt. Det bör dock sägas, att ett bedömande i ett sammanhang av de nyss åberopade yttranden från sakkunnigt håll rörande det planerade företagens räntabilitet synes ägnat att ingiva förhoppningar om att företaget skall kunna bliva vinstgivande. Åtskilliga av de faktorer, som ingå i kalkylerna för förslaget, äro dock av svåröverskådlig natur, och man synes icke kunna bortse från att ett visst riskmoment förefinnes. — De betänkligheter, åt vilka jag nu givit uttryck i lånefrågan, göra sig naturligtvis än mera gällande, då fråga uppstår om aktieteckning från statens sida i bolaget, något som ju också framhållits av kommerskollegium och socialstyrelsen.

Om jag trots de invändningar mot tanken på ett statligt ingripande av här antytt slag, som sålunda kunna göras, likväl anser mig böra tillstyrka vidtagande av åtgärder för ifrågavarande ändamål, så är detta därför, att jag för min del icke finner det försvarligt att i en situation av så exceptionell karaktär som den nu förevarande lämna en hel landsdel utan erforderligt stöd. I en eller annan form komma i varje fall statsmakterna att få vidkännas högst avsevärda utgifter för möjliggörande av Kalixbefolkningens existens. I överensstämmelse med vad särskilt arbetslöshetskommissionen anført förefaller det mig då avgjort vara att föredraga att söka bereda befolkningen möjlighet att genom eget arbete komma ut ur det nuvarande nödläget. Endast på en sådan väg kan för övrigt uppnås ett resultat av betydelse för en längre framtid.

På sätt framgår av vissa yttranden i ärendet, synas dessutom starka nationella hänsyn motivera ett ingripande av nu angivna art i denna gränsbygd.

Vad beträffar förutsättningarna för det sålunda ifrågasatta statsingripandet må först nämnas, att enligt vad jag från chefen för jordbruksdepartementet inhämtat, hinder vad på honom ankommer ej möter för tillmötesgående av det från intressenternas sida framställda önskemålet, att tiden för giltigheten av det ifrågasatta avverkningskontraktet med domänstyrelsen bestämes till 15 år under de villkor, som Kungl. Maj:t må pröva lämpliga.

En given förutsättning för statens bistånd till återupprättande av berörda industriföretag bör uppenbarligen vara, att säkerhet vinnes dels för att överenskommelse på skäligen betingelser kommer till stånd med konkursförvaltningen om övertagande av de för driften erforderliga anläggningarna m. m., dels för att den behövligen driftkrediten på rimliga villkor ställes till förfogande av det förut avsedda kreditinstitutet eller annan penninginrättning. Innan full klarhet vunnits i nu berörda hänseenden, läser någon utbetalning av medel från statens sida icke böra ifrågakomma.

I anslutning till vad ämbetsverken anført torde det kunna förväntas, att de arbetstillfällen, som genom den nu ifrågasatta statshjälpen åstadkommas, i första hand förbehållas ortens arbetslösa. Man torde även kunna hysa en viss förhoppning, att i förevarande fall samtliga parter skola vara besjälade av önskan att såvitt möjligt undvika driftstörningar på grund av arbetstvister.

Av den föregående redogörelsen har framgått, att meningarna varit ganska delade om den lämpligaste formen för lämnande av statens bistånd. I sådant hänseende har föreslagits dels lån för teckning av aktier i det nya bolaget eller lån till detta bolag direkt, dels aktieteckning i viss omfattning från

statens sida i det nya företaget, dels borgen för lån till aktieteckning. Huruvida och i vilken omfattning den ena eller den andra understödsformen bör komma i fråga, torde i viss mån få vara beroende av den finansiering i övrigt av företaget, som förhållandena anvisa såsom möjlig och lämplig. Avgörandet härutinnan lär där för böra lämnas åt Kungl. Maj:t, med föreskrift dock att högst det ifrågasatta beloppet eller 500,000 kronor må användas för aktieteckning direkt av staten. Likaledes torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om lånets förräntning, ställande av tillgänglig säkerhet för detsamma ävensom övriga lånevillkor liksom även att tillse, att staten tillerkännes det inflytande över företagets ledning, som må finnas erforderligt. För ändamålet torde ett gemensamt anslag böra uppföras under rubriken »låneunderstöd». Skulle det befinnas lämpligt att teckna aktier i det ifrågasatta bolaget, lär framdeles kunna omföringsvis göras den omflyttning från rikshuvudbokens konto för låneunderstöd till kontot för statens aktier, som av aktieteckningen må betingas.

Vad angår sättet för beredande av de medel, som må komma att erfordras för ifrågavarande ändamål, torde, på sätt i liknande fall ägt rum, det ifrågasatta låneunderstödet böra bestridas med tillfälliga lånemedel. Det för en eventuell aktieteckning direkt av staten erforderliga beloppet torde däremot böra bestridas av skattemedel. Då enligt vad nyss anförts maximibeloppet för sådan aktieteckning bör vara 500,000 kronor, bör det belopp, som alltså skall bestridas av andra statsinkomster än lånemedel, bestämmas till samma summa. Det sålunda behöfliga beloppet torde böra anvisas på nästa budgetårs stat. Enligt vad jag inhämtat av chefen för finansdepartementet torde icke härigenom rubbning föranledas i den för riksdagen framlagda finansplanen för nämnda budgetår.

Med hänsyn till ärendets synnerligen brådskande beskaffenhet synes detsamma kunna jämlikt § 54 riksdagsordningen föreläggas riksdagen utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tiden gått till ända.»

Enligt utskottets mening måste starka betänkligheter göra sig gällande mot en statssubvention sådan som den ifrågavarande och detta såväl ur principiell synpunkt som med hänsyn till utsikterna för ifrågavarande industriföretags lyckliga ekonomiska genomförande.

Emellertid har såväl av arbetslöshetskommissionen som kommerskollegium och socialstyrelsen utförligt belysts de behjärtansvärda skäl, som kunna anföras för att staten understödjer de pågående ansträngningarna att åter få i gång den industriella verksamheten i denna av arbetslöshet svårt hemsökta gränstrakt.

Med hänsyn härtill och ehuru utskottet, såsom ovan nämnts, ställer sig i hög grad tveksamt i fråga om beträdandet av den väg, som i propositionen ifrågasattes, finner sig dock utskottet på skäl som i propositionen anförts böra tillstyrka, att understöd lämnas ifrågavarande företag i den utsträckning, som i propositionen förutsattes. Utskottet anser dock, att statens deltagande i företagets finansiering helst icke bör taga den direkta aktieteckningens form.

I avseende å förslagens detaljer vill utskottet framhålla nödvändigheten av att, innan slutligt avtal om statshjälp träffas, trygghet vunnits för att

*Utskottets
yttrande.*

det blivande bolaget, utöver statshjälpen, förfogar över tillräckligt anläggnings- och rörelsekapital. Härjämte anser sig utskottet böra uttala, att domänstyrelsens medverkan i den planerade hjälpaktionen endast bör lämnas på ett fullt affärsmässigt sätt.

Beträffande herr Lövgrens i Nyborg i ämnet väckta motion vill utskottet erinra, hurusom nämnda motion närmast tillkommit med tanke på arbetslösheten i Kalixbygden; vid bifall till förevarande proposition torde alltså huvudsyftet med motionen hava ernåtts. Vad i övrigt angår motionärens förslag om inrättande av en näringsrevisionsfond, måste utskottet, med hänsyn till de betydande ekonomiska vanskligheter, ett sådant förslags genomförande skulle innebära för staten, ställa sig avvisande till förslaget. Att märka är ock, hurusom någon utredning utöver den av motionären lämnade motiveringen icke föreligger rörande möjligheterna för ett sådant förslags genomförande.

Under återopande av det sålunda anförda får utskottet hemställa,

I. att riksdagen må

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må, i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över socialärenden den 20 maj 1927 anförts, lämna bistånd till återupprättande av viss industriell verksamhet i Nederkalix socken i Norrbottens län;

b) å riksstaten för budgetåret 1927—1928 bland utgifter för kapitalökning under titeln »Låneunderstöd» för understöd till återupprättande av viss industriell verksamhet anvisa ett reservationsanslag å 2,000,000 kronor, därav att täckas av andra statsinkomster än lånemedel 500,000 kronor och att täckas av lånemedel 1,500,000 kronor;

II. att den av herr Lövgren i Nyborg i ämnet väckta motionen, II:138, i den mån den icke kan anses besvarad genom vad utskottet ovan anført, icke må av riksdagen bifallas.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomsttiteln »Tillfälliga lånemedel» kommer utskottet att i annat sammanhang yttra sig.

Stockholm den 30 maj 1927.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *A. F. Vennersten*, *J. Nilsson* i Malmö, *C. P. V. Nilsson* i Gränebo, *O. Bergqvist*, *J. G. Walles*, *E. A. Hallin*, *C. I. Asplund*, *J. Jeansson*, *C. Johansson* i Hälsingborg och *G. Kobb*; samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *A. Wiklund*, *P. Nilsson* i Bonarp, *L. J. Carlsson-Frosterud*, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. Å:son Törnkvist* i Karlskrona, *P. M. Olsson* i Blädinge, *E. Kristensson* i Göteborg, *E. G. E. Eriksson* i Stockholm. *J. Olofsson* i Digernäs, *P. C. Jonsson* och *O. E. F. Järte*.

Reservationer:

1) av herrar *Lindblad*, *Nilsson* i Malmö, *Walles*, *Asplund*, *Johansson* i Hälsingborg, *Anderson* i Råstock, *Carlsson-Frosterud*, *Törnkvist* i Karlskrona, *Kristensson* i Göteborg, *Eriksson* i Stockholm och *Jonsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förevarande förslag om bistånd till den industriella verksamheten i Kalixbygden finner utskottet i hög grad behjärtansvärt och utskottet får för sin del tillstyrka, att understöd lämnas här avsedda företag för cellulosatillverkning och sågverksrörelse vid Karlsborg i den utsträckning och under de former i övrigt som angivas i propositionen.

Vid prövningen av förevarande fråga kan dock enligt utskottets mening icke bortses ifrån att liknande svårartade krisförhållanden med nedlagd industri och omfattande arbetslöshet för närvarande råda på många andra platser inom skilda delar av landet. Spörsmålet om vad som kan och bör åtgöras för att förebygga och minska den stora arbetslöshet, som följt med efterkrigsårens industriella depression, torde överhuvud böra betraktas som ett av det nuvarande samhällets mest angelägna och svåra problem. Att staten i detta allvarliga läge allenast skulle ställa sig passivt avvaktande i förhoppning om samhällets ekonomiska tillfrisknande och anpassning efter de nya förhållandena kan knappast anses försvarligt. Den uppfattningen torde i allt högre grad göra sig gällande, att de statliga åtgärderna på arbetslöshetens område icke endast kunna begränsas till lindring av verkningarna av rådande, arbetslöshet utan att ansträngningarna också måste inriktas på direkta ingripanden för att minska densamma.

Dylika statsingripanden hava icke tidigare helt saknats. För s. k. statsbeställningar vid verkstäder och fabriker anvisades sålunda av 1922 års riksdag ett anslag av 15,000,000 kronor. Detta skedde med tanke särskilt på att kunna värna den höga ståndpunkt, som de svenska industriarbetarna intaga samt för att hjälpa vederbörande industriföretag över en kris, som hotade medföra driftinställelse med därav följande upplösning av den ar-

betarstam, som ofta utgör ett dylikt företags kanske värdefullaste tillgång. Hjälpkrediter för export av industrialster till främmande länder hava också tidigare lämnats.

I samband med framkomna yrkanden om tullförhöjningar hava också vid upprepade tillfällen från olika håll betonats vikten av statlig hjälp till lindring av krisförloppet och industriens stöd. I detta avseende må särskilt nu erinras om den tidigare vid innevarande riksdag behandlade frågan om höjd tull å automobiler. I samband därmed har bevillningsutskottet i sitt i ärendet avgivna utlåtande (nr 40) ansett sig böra fästa uppmärksamheten på den nyligen igångsatta tillverkning av personautomobiler som vid ett nystartat svenskt företag igångsatts och som grundats på sammansättning av huvudsakligen vid olika äldre svenska industriföretag tillverkade delar; från detta företags sida hade framhållits önskvärdheten av statsåtgärder för att lätta anskaffningen av det kapital, som vore en förutsättning för en utvidgning och fortsättning av driften. I anslutning härtill har bevillningsutskottet framhållit önskvärdheten av att en utredning genom Kungl. Maj:ts försorg igångsattes rörande möjligheterna att på annat sätt än genom en tullförhöjning stödja detta företag.

Här framdragna exempel torde icke vara ensamstående. Tvivelsutan finnas andra företag, vilka kunna vara förtjänta av statens understöd för undanröjande av kreditsvårigheter, som måhända utgöra ett avgörande hinder för deras fortsatta verksamhet, men vilka företag under förutsättning av erforderlig tillgång till driftkapital till måttlig ränta torde hava utsikter att bestå genom den nuvarande krisen.

Att i här avsedda fall hänvisa vederbörande företagare till de statliga kreditfonder (manufakturförslagslånefonden och industrilånefonden), som redan förefinnas, kan icke anses tillfyllest, då dessa fonders kapitaltillgångar äro ganska begränsade; de avse därjämte att tjäna helt andra ändamål än sådan extraordinär kreditgivning som den ifrågavarande.

Å andra sidan kan det icke anses nödvändigt eller lämpligt att en ny fond inrättas för detta ändamål, i all synnerhet som anordningen närmast skulle hava ett försöks karaktär. Efter förebild av det anslag på 10,000,000 kronor, som vid ett tidigare tillfälle anvisats för beredande av varukredit åt vissa nödlidande länder (se riksdagens skrivelse 1922:291, sid. 19) torde för tillgodoseende av ifrågavarande syfte — nämligen hjälpkredit åt svensk industri till lindrande av arbetslöshet — böra ställas till Kungl. Maj:ts förfogande ett reservationsanslag, vars belopp utskottet ansett böra begränsas till 5,000,000 kronor.

Från detta anslag skulle i första hand utgå bidrag till Kalixindustrien i enlighet med de grunder, som angivas i Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

I övrigt torde knappast vara möjligt fastställa några allmänna normer för användningen av ett anslag sådant som det ifrågavarande, utan torde,

på sätt gällt beträffande ovan angivna anslag till varukredit åt vissa nödlidande länder, böra ankomma på Kungl. Maj:t att förfoga över anslaget efter sig företeende behov och med anpassande av villkoren efter det enskilda fallet.

Vid anslagets användning bör emellertid enligt utskottets mening fasthållas, att avsikten med detta är att, där ur arbetslöshetssynpunkt särskilda skäl föreligga, möjliggöra ett ingripande från Kungl. Maj:ts sida medelst åtgärder av hjälpkredits natur till förmån för svenska industriföretag, som antingen redan äro i verksamhet eller vilkas igångsättning endast kan åstadkommas genom dylikt särskilt stöd.

I den mån detta är nödvändigt, bör direkt teckning av aktier eller andelar jämväl få ifrågakomma.

Enskilt kapital bör i varje fall i viss omfattning vara tecknat och inbetalt, varjämte givetvis ur räntabilitetssynpunkt bärande kalkyler böra föreligga.

Vidare förutsattes att det enskilda kapital, som investerats i företaget, icke erhåller förmånsställning i förhållande till staten. Tvärtom böra sådana anordningar vara träffade, att statens risk inträder först i andra rummet.

Vad angår sättet för beredande av täckning för ifrågavarande anslag vill utskottet erinra, hurusom i förevarande proposition förutsatts, att av där begärda anslag å 2,000,000 kronor 500,000 kronor skulle täckas av andra statsinkomster än lånemedel. Med hänsyn till de ökade risker, som inträda vid en höjning av förevarande anslag till här tillstyrkta belopp av 5,000,000 kronor, torde av nämnda summa ett belopp av 1,000,000 kronor böra anvisas att utgå av andra statsinkomster än lånemedel, medan täckning för återstående 4,000,000 kronor skulle beredas av lånemedel.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande proposition och den av herr Lövgren i Nyborg i ämnet väckta motionen (II:138), må å riksstaten för budgetåret 1927—1928 under utgifter för kapitalökning och titeln »Låneunderstöd» till *hjälpkredit åt svensk industri till lindrande av arbetslöshet* anvisa ett reservationsanslag av 5,000,000 kronor,

däraf att täckas av andra inkomster än lånemedel 1,000,000 kronor och att täckas av lånemedel 4,000,000 kronor.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag om höjning av inkomsttiteln 'Tillfälliga lånemedel' kommer utskottet att i annat sammanhang yttra sig. »;

2) av herrar *Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Blädinge och *Järte*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å såväl Kungl. Maj:ts proposition som den i ämnet väckta motionen;

3) av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, som anført följande:

»Då jag ej under något förhållande kan biträda meningen, att staten skall, genom teckning av aktier eller andelar bliva meddelägare i nödlidande företag, men däremot under vissa förhållanden skulle kunna tillstyrka lån till dylika företag, har jag i frågans nuvarande läge nödgats yrka rent avslag å Kungl. Maj:ts proposition.»;

4) av herr *Bergqvist*, som ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Enligt utskottets mening — — — affärsmässigt sätt.

Då Nederkalix grannkommun Töre befinner sig i nästan samma belägenhet som Kalix, vill utskottet hava uttalat, att hinder ej må möta för Kungl. Maj:t att, därest omständigheterna sådant medgiva utan eftersättande av Kalixintresset, inom ramen av här förordade förslag underhjälpas trävaruindustriens upptagande jämväl i Töre.

Beträffande herr Lövgrens i Nyborg — — — genomförande.»;

5) av herr *Hallin*.